

Prövens färd i Murmanska hafvet sommaren 1882.

Af J. N. Isaksen.

Tisdagen den 25 april 1882 utgick jag med min jakt »Pröven» från Tromsö på en fångsttur till Hvita hafvet och Novaja Semlja. Samma dag nödgades jag på grund af stiltje gå till ankar vid Skatören i Tromsösundet. Den 27 lättade jag ankar och styrde för en frisk SV-bris nordvart genom Langesund, derefter ut genom Fuglösundet och vidare längs Finmarkskusten ostvart. Den 28 blåste styf VNV-bris med snötjoeka; kl. 4 e. m. passerades Nordkap på $2\frac{1}{2}$ mils distans. Den 29 frisk V-vind med molnklädd himmel; kl. 8 e. m. passerades Vardö på 2 mils distans; vid samma tid gick vinden på S, och luften klarnade upp. Kl. 12 midnatt pejldes Vardö i VSV på 5 mils distans; derefter kursen OtS. Den 30 april frisk bris från S med klar luft; kl. 12 middagen utvisade besticket $70^{\circ} 25'$ n. br. och $33^{\circ} 55'$ ostl. längd fr. Greenw. På eftermidd. friskade vinden i till storm från SSO.

Såsom synes seglade jag utan uppehåll längs Finmarkskusten, och vid den tid af året, då ett rikt torskfiske skulle försiggå der, såg jag icke minsta tillstymmelse till något fiske, lika litet som der syntes några hvalar eller foglar, som i allmänhet följa fisk- och loddstimmen. Det tecknade sig alltså icke till något godt fiske, hvilket också efteråt visade sig hafva varit ganska dåligt.

Den 1 maj storm från SSO och S med regntjoeka. Jag seglade fortfarande i ostlig riktning till kl. 4 e. m. den 2 maj, då jag vid $69^{\circ} 40'$ n. br. och $41^{\circ} 30'$ ostl. längd mötte iskanten, som gick i riktning från NV till SO och bildades af stor och tjock päckad drifis. Temperaturen var + 1,3 C.

Derefter seglade jag ungefär 2 mil i NV och O allt efter som iskanten bildade små inskränningar och utsprång. På isen sågos hvalrossar, af hvilka jag lyckades döda några.

Den 3 maj svag NO-bris med regn, på eftermiddagen NV-storm med snötjocka; länsade i lä om en isudde. Temperaturen $\pm 0^{\circ},0$ C.

Den 4 maj frisk bris från VSV med snö och hagelskurar. Jag länsade ytterligare i lä om en annan isudde och fångade under dagens lopp 6 hvalrossar. Dygnet medeltemperatur $-1^{\circ},4$ C.

Den 5 maj svag SV med halfklar himmel. Jag seglade några eng. mil sydvart och dödade några hvalrossar och 2 storsälar. Någon Jan-Mayen-säl hade jag ännu icke funnit. Kl. 12 middagen observerad n. br. $69^{\circ} 16'$, gissad ostl. längd $42^{\circ} 0'$. (Den angifna längden är alltid i brist på kronometer gissad och således möjligen något felaktig, då land icke pejplats.) Temperatur $+1^{\circ},0$ C.

Den 6 och 7 maj stilje och svag O med svagt molnklädd himmel. Jag seglade i åtskilliga riktningar, sökande fångst, hufvudsakligen Jan-Mayen-säl. Temp. $+2^{\circ},5$ och $+1^{\circ},5$ C.

Den 8 maj frisk O-vind med snötjocka. Kl. 12 middag utvisade besticket $68^{\circ} 20'$ n. br. och $42^{\circ} 0'$ ostl. längd. På eftermiddagen storm från NNV och N med snö. Temperatur $-1^{\circ},5$ C. Under dygnets lopp fångade jag 30 sälar.

Den 9, 10 och 11 maj ungefär samma väder. Medeltemp. resp. $-2^{\circ},1$ — $0^{\circ},6$ och $-0^{\circ},5$ C.

Den 12 maj styf bris från S med klar luft. Temp. $+0^{\circ},2$ R. Vid observerad n. br. $68^{\circ} 58'$ sågs en stor mängd sälar på isen, men det var nästan omöjligt att komma till dem, emedan isen, som utgjordes af stora och tjocka flak, förenade medelst snösörja, var tätt packad. På eftermiddagen skingrade sig isen något, så att jag dödade mellan 60 och 70 sälar.

Den 13, 14, 15, 16 och 17 maj var vinden svag O och NO; under de 2 sista dagarna föll litet snö. Temperaturen resp. $-3^{\circ},1$, $-2^{\circ},5$, $-6^{\circ},5$, $-5^{\circ},6$ och $-2^{\circ},5$ C. Vid ungefär $68^{\circ} 35'$ n. br. och $41^{\circ} 10'$ ostl. längd fångade jag under dessa fem dagar 270 sälar. Om icke vädret varit så kallt (der bildade sig nämligen ny is mellan de gamla isflaken, som hindrade fångsten), hade jag kunnat fånga långt flere.

Den 18 och 19 maj svag vind från SSO och S med tjock luft och litet snö. Temp. resp. $\pm 0^{\circ},0$ och $+2^{\circ},5$ C. Vid ungefär $69^{\circ} 30'$ n. br. och $40^{\circ} 30'$ ostl. längd sträckte sig iskanten i OSO-lig riktning (antagligen en stor djup isbugt, som gick i riktning mot Kolguffjön). Här fångade jag omkring 100 sälar — de sista af detta slags fångst under resan.

Den 20, 21 och 22 maj storm från V och NV med tjock luft och snö. Temp. resp. $+0^{\circ},8$, $-1^{\circ},3$ och $-1^{\circ},5$ C. Den 23 maj aftog stormen något; fortfarande NV med snöbyar. Temp. $-2^{\circ},5$ C. Vid

middagen samma dag utvisade besticket 68° 45' n. br. och 42° 10' ostl. längd. Jag stälde då kursen NO och mötte den 24 maj åter isen vid 69° 25' n. br. och 44° 10' ostl. längd. Här gick iskanten i hufvudsakligen nordlig riktning, bildande smärre inskränningar och utsprång. I en af dessa inskränningar loverade jag fram och åter i två dagar, den 25 och 26 maj, hvarunder jag afspäckade de djur jag fångat, d. v. s. 500 sälar och 22 hvalrossar. Vinden var under de tre senaste dagarna fortfarande NV med snötjocka, och temperaturen resp. — 2°,s, — 1°,s och — 1°,s C.

Den 27 maj var vinden svag V och temperaturen $\pm 0^{\circ},s$ C. Jag seglade nordvärt längs iskanten, tills jag på 70° 45' n. bredd och 45° 0' ostl. längd mötte stora och små, af jemna och tunna flak bildade isband, som lågo spridda öfver hafvet. Mellan dessa seglade jag i åtskilliga riktningar, under tiden görande fångst af storsäl, hvalross och isbjörn. Då hvalrossen denna tid på året eller senare uppehåller sig på dessa ställen, är det ett säkert bevis på, att isen icke gått upp under land eller i Kariska hafvet, ty så snart hvalrossen har öppen passage till Kariska hafvet eller nordvärt längs Novaja Semlja, är han icke längre att finna på dessa ställen.

Den 28, 29, 30 och 31 maj var vinden svag V och NV, då och då åtföljd af snöbyar. Temperaturen resp. — 1°,s, — 0°,s, + 0°,s och 0°,s C. Under alla dessa dagar seglade jag fram och åter mellan lösa isband. Den lösa isen var 3 till 4 mil bred; öster om den vidtog stor, obruten fastis.

Hela juni kryssade jag fram och åter mellan 69° 25' n. br. och 73° 20' n. br. samt 44° 0' och 49° 30' ostl. längd, men kunde icke tränga genom isen in under land. Upprepade gånger var jag flere mil inne bland isen, men hindrades alltid af så godt som obruten fastis. De små öppningarna, som förekommo i den, voro från $\frac{1}{4}$ till 1 mil från hvarandra.

Isen i sig sjelf var icke tjock; den mätte omkring 1 till 2 fot och var lika jemn som den spegelblanka hafsytan. På enstaka ställen syntes en och annan infrusen storis, hvadan jag för min del antager, att den jemna och tunna isen längs vestkusten af Novaja Semlja bildats först i mars och april månader under ett ovanligt stort snöfall, och att hafvet före den tiden varit fullkomligt isfritt. Att ett stort snöfall egt rum bevisades också deraf, att landet var fullständigt snöklädt vid min ditkomst i förra hälften af juli. Likaså låg fastisen alldeles obruten i alla vikar från udde till udde, icke en gång den skarpa Amiralitets-udden var fri från fastisen.

De första sex dagarna af juni var vinden nordlig och vestlig, åtföljd af smärre snöbyar; medeltemperaturen — 0°,s C. Under de föl-

jande nio dagarna voro svaga nordliga och nordostliga vindar de råddande; då och då litet snö; temp. — 1°,6 C. Under de fyra följande dagarna sydliga och ostliga stormar med omväxlande klar luft och tjocka; temp. + 0°,3 C. Under månadens elfva sista dagar herskade nordliga och vestliga vindar, åtföljda af snö och tjocka; temp. — 0°,1 C.

De första åtta dagarna af juli månad voro nordliga och nordostliga vindar de herskande, växelvis åtföljda af hagel, snö, åska, ljungeldar, regn och tjocka, den sistnämnda nästan oafbrutet. Under dessa dagar tärde vädret mycket på isen, så att den i det föregående omtalade fastisen blef så tunn, att man icke med säkerhet kunde gå på den; den skingrade sig äfven betydligt. Temp. under nämnda tid — 0°,1 C.

Den 9 juli svag SV med klar luft. Jag seglade i ONO-lig riktning genom spridd is. Kl. 12 middagen observerad n. br. 71° 25' och gissad ostl. längd fr. Greenw. 50° 0'. På eftermiddagen sågs öppet vatten i öster, hvilket jag med hjälp af stakning genom de tätaste isbanden nådde kl. 12 midnatt. Temp. + 2°,3 C. Jag var nu alltså kommen in i den s. k. *landreningen*, der iskanten (isens östra gräns) sträckte sig mot N och SO.

Den 10 och 11 juli var vinden svag SV med klar luft; temp. + 3°,3 C. och + 3°,3 C. Jag seglade nu längs iskanten nordvärt och fångade några storkobbar samt två stora gamla tandlösa hvalrossar, som förmodligen ville njuta sin pension i lugn vid Novaja Semjlas västkust.

Den 12 juli svag NO med halfklar luft och tjocka; temp. + 3°,1 C. Iskanten böjde nu småningom af mot NV, hvaremot jag kryssade mot NO, i hopp att träffa lösa isflak utanför Kap Britvin och Suchoinos, men vid framkomsten till dessa ställen sågs intet tecken till is.

Den 13 juli frisk ostlig bris med tät dimma. Kl. 8 f. m. lättade dimman, och kl. 12 middagen observerades 73° 8' n. br. och 52° 0' ostl. längd. Härifrån var icke heller någon is synlig. Vid midnattstid passerades Matotschkin-schar; ingen is. Temp. + 3°,3 C.

Den 14 juli frisk ostlig bris. Kl. 12 middag observerad n. br. 74° 28' och ostl. längd 54° 0'. Ingen is syntes i någon riktning. Från nämnda punkt styrde jag upp mot Amiralitets-halfön, der jag den 15 på morgonen gick till ankar utanför fastiskanten, af hvilken halfön var omgifven. Här fylde jag vatten och gick samma dag på aftonen till segels, styrande nordvärt längs landet utan att se någon is, om jag undantager fastisen, som låg alldeles obruten i alla fjordar och bugter från udde till udde, ja t. o. m. utanför uddarna. Temp. + 3°,3 och 4°,4 C.

Den 16 juli svag SO med åskmoln. Temp. + 3°,3 C. Kl. 12

middagen passerades Nordenskiölds bay på 6 mils (= 24) distans. Kl. 12 midnatt mötte jag isbaxen ungefär 8 mil vester om Berch-ön; den sträckte sig mot V och NO och utgjordes af stor, grof, men någorlunda jemn, sammanpackad is. Längre in uti den sågos också större flak af omkring $\frac{1}{4}$ mils bredd — alltså en långt tjockare is än den jag förut varit invid.

Den 17 juli stiltje och tjocka; temp. + 2°,s C. Den 18 svag V; temp. + 2°,s. Kl. 8 f. m. SV-storm. Jag styrde då upp mot Berch-ön för att der söka hamn, men kunde icke finna någon sådan, emedan alla holmar voro omgifna af och alla bugter fyllda med obruten fastis. Jag styrde åter ut mot iskanten, som nåddes efter en kort seglats, långt innan jag hoppats. Af denna omständighet fann jag, att isbaxen var stadd i hastig drift mot land eller mot SO, oaktadt vinden var S och SV. Då jag icke ville utsätta mig för risken af en instängning, begynte jag genast kryssa mot SV längs efter landet.

Den 19 fortsattes kryssningen, under det att isbaxen var i raskt antågande och delvis stötte mot land. Den 20 passerade jag Tschornoi-mys, der också isen låg alldeles in mot land; jag vände då åter vestvart. Temp. + 2°,s och + 2°,s C. Den 21 befann jag mig vid 75° 20' n. br. och 56° 0' ostl. längd; isen sträckte sig fortfarande vestvart, hvadan jag trodde, att här måste vara slut på nordisen, men efteråt fann jag, att det endast var en stor isbugt. Temp. + 3°,s C.

Den 22 juli SSV-storm och ett väldigt snöfall. Att döma af snön, som nedföll om bord, blef landet betäckt med ett minst 6 till 8 tum tjockt snötäcke. Temperaturen föll också till + 0°.

Jag kryssade fortfarande, tills jag den 27 passerade Suchoi-nos på ungefär en mils afstånd. Medeltemperaturen under sist nämnda tid + 1°,s C.

Det visade sig nu, att det endast varit en isbugt, som jag hade passerat under tiden från den 21 till den 27.

Utanför Matotschkin-schar gick åter en stor isbugt mot V, men is sågs fortfarande i S, hvadan jag antager, att isen äfven söder ut sträckte sig in under land, längs hela vestkusten af Novaja Semlja.

Jag seglade då vestvart i denna isbugt och nådde dess botten först vid 52° ostl. längd, hvarefter jag fortfarande styrde vester ut genom fördelad is. Först vid 73° 19' n. br. och 50° 0' ostl. längd från Greenwich befann jag mig i öppet haf. Temp. + 0°,s C. Härifrån stälde jag med god fångst kursen mot hemmet. Den 28 juli sågs ännu is vid 73° 5' n. br. och 48° 0' ostl. längd; jag antager, att det var den sista.

Anmärkingar.

Lufttemperaturen är mätt med en Réaumur-termometer, som var anbragt ofvan däck så, att inga solstrålar eller vind haft direkt inverkan på honom. I det föregående är den reducerad till Celsiusgrader.

Observationerna äro gjorda kl. 8 f. m. och kl. 8 e. m., och der- efter är medium för hvar dag angifvet.

I min berättelse om »Pröfvens färd i Murmanska hafvet sommaren 1881» (se Ymer 1882 sid. 75—78) ändras + 5° och 9°, Cels. å sid. 76 i 4:de raden uppifrån till - 5° och - 9°, Cels.

Tillägg.

I ett bref till friherre Nordenskiöld har kapten Isaksen lemnat följande närmare upplysningar om sin fångst år 1882:

I min berättelse har jag någorlunda bestämdt angifvit de ställen, hvarest Jan-Mayen-sälarna fångades äfvensom antalet af dem. Storsäl fångades i de trakter der jag färdades under tiden mellan den 2 och 20 maj. Från sistnämnda tid till den 9 juli fångade jag 95 storsälar, 3 björnar och 6 snäddar af en half meters längd, men blott 6 hvalrossar. Oaktadt sist nämnda djur sågos i stor mängd, kunde jag icke komma åt dem, emedan de alltid lågo långt in i den täta isen. Äfven om isbandet var af mycket liten utsträckning, hade hvalrossen alltid tagit plats midt i detsamma, emedan han der trodde sig säker för jägaren, och häri hade han icke missräknat sig. I min berättelse har jag äfven yttrat min tanke om orsaken, hvarför hvalrossen uppehåller sig i dessa trakter så sent på våren. Då jag under tre på hvarandra följande år har träffat massor af hvalross ungefär på samma ställe, men icke annorstädes, har jag kommit på den tron, att der måtte finnas en bank, hvarest han kan finna riklig föda. Jag har ty värr icke lodat och undersökt botten derstädes, men om jag kommer dit ett annat år, skall jag icke underlåta detta. Stället är beläget vid 71° 30' n. br. och mellan 46° och 48° ostl. längd från Greenw.

Hvad storsälen angår, så träffar man den på mycket olika ställen, allt efter som den finner för sig passande is, d. v. s. små fördelade isband. År 1882 fick jag storsälen på vestra sidan isbältet längs Novaja Semlja, hvaremot den östra kanten af detta isbälte var så godt som fri från dessa djur, om jag undantager några storsälungar.

I fjol fick jag de flesta storsälarna på östra iskanten samt på två lösa isband. Storsälen finnes alltså antagligen öfverallt längs hela Novaja Semlja, der isen är fördelad och helst der den är några mil aflägsen från land.

Jan-Mayen-sälen åter kommer om våren från vester, antagligen från Grönland och Jan-Mayen. Han följer dervid iskanten, på hvilken han då och då går upp för att hvila sig i solskenet eller för att skrubba af sig den ohyra, hvarmed hela hans hud är nästan betäckt. Det är under det han sålunda hvilar sig, som man fångar honom. Han följer, såsom sagdt, iskanten till den Murmanska kusten, hvarest isen upphör; der uppehåller han sig någon tid, vänder derpå om och går åter mot nordvest längs iskanten till Spetsbergen och vidare. På våren är Jan-Mayen-sälen mycket fet, men i juni är han mager.

Hela min fångst bestod af 494 Jan-Mayen-sälar, 28 hvalrossar, 101 storsälar, 13 storsälungar, 6 snaddar och 3 isbjörnar.